

TÜRKİYE’NİN GELENEKSEL BUĞDAY TÜRLERİ FAO’NUN ARAŞTIRMASINDA

Çiftçiler modern buğday çeşitleri kullanmaya devam ettikçe gelenksel buğday türleri düşüşe geçiyor. Dayanıklı ve geleneksel türlerde bulunan genetik çeşitlilik buğday üretiminin geleceği açısından son derece önemli.

FAO tarafından hazırlanan seride Türkiye’yle beraber Orta Asya’da yer alan Tacikistan ve Özbekistan’daki yerel buğday türleri de tanıtılıyor. FAO uzmanları kitabın hazırlanış sürecinde üç ülkede incelemede bulundu, çiftçilerle yüz yüze görüştü ve buğday çeşitleri üzerine anket çalışması yaptı.

Serinin Türkiye’yi konu alan raporu yerel buğday çeşitlerini ayrıntılı bir liste olarak ele alıyor, bu çeşitlerin çiftçiler tarafından nerede, nasıl, neden ve hangi koşullarda yetiştiğine ilişkin analizlere yer veriyor. 2009-2014 arasında yürütülen araştırma, yerel çeşitlerin kullanımını etkileyen coğrafi, tarımsal ve sosyoekonomik faktörleri de mercek altına alarak genetik çeşitliliği korumak için karar vericiler için bir dizi tavsiyelerde bulunuyor.

Çiftçiler modern buğday türlerini farklı nedenlerden dolayı tercih ediyorlar. Bunların başında yüksek verim, pazara girme kolaylığı, türlerin hastalıklara karşı dirençli olması gibi bazı nedenler geliyor. Bu süreç içinde yerel çeşitler nadirleşmeye başlayıp kırsal alanların sadece ulaşılamayan yerlerinde yetiştiriliyorlar. Bu nedenle yerel türler hane halkı düzeyinde tüketilip ürünlerin pazara ulaşma şansı bile olmuyor.

Pazarın modern çeşitler tarafından domine edilmesi, iklim değişikliği ve gelecekte karşılaşılabilirler. Yeterli seviyelerde olmadığı durumlarda ülkeler çevresel koşulların getirdiği risklere ve aniden yayılan zararlı hücumuna ve hastalıklara karşı daha açık olabiliyor.

FAO'nun bitki sağlığı ve üretiminden sorumlu uzmanı Hafız Muminjanov yerel buğday türleri ve bunun önemi konusunda çok az insanın bilgi sahibi olduğunu belirtti. Muminjanov, "bu yayınlar, yerel buğday ırkları konusunda bir bilgi kaynağı olmalarının yanı sıra karar vericiler için de bir kılavuz olacak. Yerel çeşitler yetiştiren çiftçiler için yapılacak çok şey var. Bunların başında da tüketicilerin bilincini yükseltmek ve bu türlerin pazara giriş fırsatlarını arttırmak geliyor" dedi.

Raporda yer alan araştırmalar buğdayın doğduğu yerlerden biri olan Türkiye'de yerel buğday çeşitlerinde bir düşüş yaşadığını ortaya koyuyor. Bugün, yerel ırklar Türkiye'nin toplam buğday üretiminin yüzde birinden azını oluşturuyor. Raporda yer alan arazi çalışmasının sonuçlarından biri, son 75 yılda Balıkesir'de yerel buğday ırkının 37'den 7'ye düştüğünü gösteriyor.

Yerel buğday türleri konusunda farkındalık oluşturma elzem olduğunu belirten Muminjanov, "çiftçiler doğru politikalarla desteklenirse bu koşullarla rekabet edebilir ve pazarda başarı yakalayabilirler. Böylece hem küçük ölçekli çiftçilerin gelirlerini hem de biyoçeşitliliği güvence altına almış oluruz" dedi. FAO, buğday ırkları için çiftçilerin arazilerinde yaptığı envanter çalışmalarını Uluslararası Buğday ve Mısır Araştırma Merkezi (CIMMYT) ve Uluslararası Kurak Alanlarda Tarımsal Araştırma Merkezi (ICARDA) ve yerel araştırmacıların desteğiyle hayata geçirdi.

Görülme sıklığına göre Türkiye'de ilk ona hangi yerel buğday türleri girdi? Ak buğday, sarı buğday, kırmızı buğday, karakılçık, zerun, kırık, koca buğday, siyez buğdayı, topbaş, üveyik buğdayı. Türkiye'deki diğer yerel buğday türlerini öğrenmek için raporun 54. Sayfasındaki listeden yararlanılabilir.

<http://www.unicankara.org.tr/tr/ciftciler-modern-bugday-cesitleri-kullanmaya-devam-ettikce-geleneksel-bugday-turleri-dususe-geciyor-dayanikli-ve-geleneksel-turlerde-bulunan-genetik-cesitlilik-bugday-uretiminin-gelecegi-acisindan-son/>

Raporun linki:<http://www.fao.org/3/a-i5316e.pdf>